

Közel múltunk
Hagyatéka

Rajk- per éve: közelítések 1949-hez

Szerkesztette: TAKÁCS TIBOR

ABTL | KRONOSZ KIADÓ

A Rajk-per éve:
közelítések 1949-hez

**Közelmúltunk
Hagyatéka**

*A Rajk-
per* éve:
közelítések
1949-hez

Szerkesztette

TAKÁCS TIBOR

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
Kronosz Kiadó

Budapest–Pécs
2020

Jelen elektronikus kiadvány az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti
Levéltára és a Kronosz Kiadó gondozásában
2020-ban megjelent nyomtatott kötet változatlan kiadása

pdf ISBN 978-615-6048-72-1

A névmutatót készítette:

Eröss Zsolt

Borítóterv:

Müller Péter

A borító egy 1949-es MTK–FTC labdarúgómérkőzés közönségét ábrázolja,
Budapest, Megyeri út, UTE pálya

Forrás: Fortepan. Adományozó: Kovács Márton Ernő. Képszám: 32898

ISSN 1586-9784

© Szerzők

© Szerkesztő

© Kronosz Könyvkiadó Kft.

© Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára

Tartalom

TAKÁCS TIBOR

A Rajk-per éve? Rövid bevezető egy hosszú esztendőhöz 7

VISSZA 1949-HEZ

MÜLLER ROLF

Dr. Podhradszky Lajos eltűnt 17

ELŐRE 1949-HEZ

BARÁTH MAGDOLNA

A sztálini rendszer létrejötte a kelet-európai államokban 35

PEREK ÉS VISSZHANGOK

ÖTVÖS ISTVÁN

A Rajk-per és a Rajk-perek 51

RÁCZ ATTILA

A Rajk-per és a budapesti hangulat 67

CSERÉNYI-ZSITNYÁNYI ILDIKÓ

A Rajk-ügy járatái Petőfibányán 87

NYILVÁNOSSÁG, „NYILVÁNOSSÁG”

TULIPÁN ÉVA

A hadsereg átalakítását kísérő propaganda 1948–1949-ben 99

PAPP ISTVÁN

Szabó Dezső temetése és a Rajk-per 109

TAKÁCS RÓBERT

- „Szabad emberek szabad sajtója” – a magyar sajtó
átalakítása 1949-ben 137

GAZDASÁG, POLITIKA

BÓDY ZSOMBOR

- 1949: az alumínium éve? A Maszobal-sztori 157

GERMUSKA PÁL

- Technológia *versus* politika, avagy miért nem lett nehézipari
gócpont Mohács? 173

PÁRT(OK), INTÉZMÉNYEK

SZEKÉR NÓRA

- Egy spanyol–magyar diplomáciai játszma a hidegháborús
játéktérben. A spanyol köztársasági kormány képviselője
Budapesten és a Magyar Királyi Követség Madridban 185

KRAHULCSÁN ZSOLT

- Kádár János és a Belügyminisztérium Politikai Kollégiuma
(1948–1950) 213

PETRÁS ÉVA

- Egy „önfeloszlátás” előtörténete. A Demokrata Néppárt
működésének megszűnése 1949-ben 227

KÖBEL SZILVIA

- Az emberi jogok védelmezőjéből a „nép ellensége”. A Magyar
Közigazgatási Bíróság 1949-ben történt megszüntetésének
előzményei és következményei 241

Névmutató 263

A kötet szerzői 269

Summary 271

TAKÁCS TIBOR

A Rajk-per éve?

Rövid bevezető egy hosszú esztendőhöz

„A Ferencváros, különösen az első 20 percben, kitűnően játszott. Ekkor a Kispest alárendelt szerepet játszott. A játékvezető gyengén vezette a mérkőzést. Babolcsayt, azért, mert mellen rúgta Kérit, feltétlen ki kellett volna állítani.” Ez az értékelés az 1949. május 29-én, a labdarúgó NB I. 28. fordulójában lejátszott FTC–Kispest mérkőzés után hangzott el. Az értékelést adó személy ez esetben nem valamely edző, játékos vagy klubvezető volt, hanem Ries István igazságügy-miniszter, aki Ortutay Gyula kultuszminiszter társaságában látogatott ki az Üllői útra megnézni a meccset, amelyet a hazai csapat 4:1 arányban nyert meg. A *Népsport* természetesen Ortutay véleményét is megkérdezte: „A Ferencváros könnyelműen játszott. Nagyobb arányban is győzhetett volna. A Ferencvárosból Deák, a Kispestből Bozsik játéka tetszett. A játékvezető gyengén működött.”¹

A játékba belefeledkezett két kormánytag vélhetően mit sem tudott arról, hogy másnap egyik minisztertársukat, Rajk Lászlót ávosok hurcolják el. Még kevésbé tudhatott róla a mérkőzést végigszurkoló 25 000 ember, hiszen a sajtó csupán hetekkel később számolt be arról, hogy a volt külügyminisztert és társait mint a pártba befurakodott „trockista kémcsoport” tagjait kizárták a Magyar Dolgozók Pártjából, illetve „idegen hatalmak javára elkövetett kémkedés” miatt le is tartóztatták őket.² Gyanítható, hogy a szurkolók többségét még ekkor sem különösebben érdekelte a dolog. *Akkor* sokkal lényegesebb lehetett a számukra, hogy a Fradi – nyolc év után – megnyerte a bajnokságot, még hozzá nem is akármilyen teljesítménnyel: 140 gólt rúgott, mindössze 36-ot kapott, és 11 pontot vert a második helyezett MTK-ra. A Rajk-per éve? Ugyan már! Inkább az az év, amikor az FTC utcahossznyi előnnyel és több mint százás gólkülönbséggel lett bajnok.

¹ *Népsport*, 1949. május 30. 1.

² Trockista kémcsoport leleplezése. *Szabad Nép*, 1949. június 16. 3. Belügyminiszteri közlemény a kémbanda tagjainak őrizetbevételéről. *Szabad Nép*, 1949. június 19. 3.

Az 1949-es bajnoki cím utólag más szempontból is emlékezetessé vált: a szurkolók valószínűleg álmukban sem gondolták, hogy majdnem másfél évtizedet kell várniuk arra, hogy a Ferencváros újból az élen végezzen. A csapatot nemcsak a legjobb játékosaitól, hanem 1950 elején a nevétől és a színeitől is megfosztották, amelyeket csak az 1956-os forradalomban szerzett/kapott vissza. 1949 tehát az FTC-t és általában a futballt tekintve kétségtelenül határkönek, vagy, ha tetszik, fordulópontnak tekinthető – ám mindenképpen egy hosszabb folyamat részeként értelmezhető: csupán egyike volt az 1944 végétől tartó sorozatos „határátlépéseknek” vagy „fordulatoknak”. A futballmezőben lezajlott folyamatok ebből a szempontból semmiben sem különböznek a politikai mezőben lejátszódó folyamatoktól.

A kommunisták – szovjet segítséggel – már 1945 őszétől arra törekedtek, hogy „korrigálják” az 1945. novemberi nemzetgyűlési választás eredményét: a kormányban, a közigazgatási és önkormányzati vezetői pozíciókban a parlamenti súlyukat jóval meghaladó arányban helyezték el embereiket. Kezükben tartották az olyan hatalmi kulcspozíciókat, mint a belügy és a politikai rendőrség, illetve a gazdaságirányítás. A kormánykoalíción belül végletekig éltek a kisgazdák és a Baloldali Blokk közötti ellentéteket, és minden eszközzel gyengítették, felmorzsolták a Független Kisgazdapártot (FKgP). A legnagyobb kormánypárt elleni támadások 1947 elején erősödtek meg, kihasználva az előző év végén leleplezett köztársaság-ellenes összeesküvést. Előbb Kovács Béla pártfőtitkár, majd Nagy Ferenc miniszterelnök lett a fő célpont: előbbit a szovjetek rabolták el, utóbbit pedig emigrációba és lemondásra kényszerítették.

1947 nyarán a nemzetközi kapcsolatokban bekövetkező változások véglegessé tették Kelet és Nyugat szakítását (ennek leglátványosabb megnyilvánulása volt a Marshall-terv elutasítása a szovjetek és csatlósaiak részéről), aminek nyomán a szovjet vezetés felgyorsította a kommunista hatalomátvételt valamennyi kelet-európai országban. Hazánkban ennek fontos elemét képezték az 1947. augusztus végi országgyűlési választások, amelyek leginkább a kékcédulás csalásokról váltak híressé. Ám ez sem hozta meg a várt eredményt, ezért a Függetlenségi Pártot megfosztották mandátumaitól, amelynek köszönhetően a kormánypártok kétharmados többségre tettek szert. Ősszel tovább folyt a küzdelem a kommunisták politikai ellenfelei és riválisai, mindenekelőtt a szocdemek ellen: a „jobboldali” vezetőitől megszabadított Szociáldemokrata Pártot beolvasztották, a megmaradt koalíciós partnerek (FKgP, Nemzeti Parasztpárt) élőhalott állapotba süllyedtek, míg az ellenzéki pártok kénytelenek voltak beszüntetni a működésüket.

Az 1947 közepétől 1948 közepéig tartó időszak történéseinek különösen nagy jelentőségük volt a kommunista hatalomátvétel szempontjából, így ezt az időszakot – Rákosi Máttyás nyomán – a fordulat évének szokás tekinteni. A kommunista párt főtitkára 1948 áprilisában ezen a címen megjelent beszéd- és cikkgyűjteményének előszavában így fogalmazott: „Hogy a cím, »A fordulat éve« nem túlzás, annak alátámasztására szabad legyen rámutatnom, hogy a kötet első beszámolója még a Kisgazdapártban megbúvó összeesküvőkkel foglalkozik, az utolsó pedig az a beszéd, mellyel az egyesülést elhatározó 36. szociáldemokrata kongresszust üdvözöltem. Ami e két beszéd között történt, az a demokrácia sikereinek s a régi reakciós rend vereségeinek olyan sorozata, melyek mennyiségi együttese mélyreható minőségi változásokat okozott országunk gazdasági és politikai struktúrájában s eldöntötte azt a tavaly júniusig még nyitott kérdést, hogy ki kit fog megverni: a népi demokrácia-e a reakciót vagy megfordítva.”³

Mi történt ezalatt a futball területén? Az 1944–1945-ös rendszerváltozás a sportág alapvető struktúráját érintetlenül hagyta: a klubok és a szövetség társadalmi egyesület formájában működtek, amelyek felett egy állami hatóság gyakorolt ellenőrzést. Habár a Magyar Kommunista Párt a sportot kezdettől fogva politikai eszköznek tekintette, és igyekezett az egyesületekben és szövetségekben kommunista frakciókat alakítani, illetve minél több vezetőségi helyre szert tenni, a sport és testnevelés területén a szociáldemokraták sokkal nagyobb aktivitást fejtettek ki, például az ideiglenes, majd 1946 tavaszától állandó jelleggel felállított felügyeleti szervek vezetői is közülük kerültek ki. Ennek megfelelően lényegében ők vezényelték le a szövetségek és klubok vezetésének megtisztítását a „fasiszta” és jobboldali elemektől. A szocdemek kezdettől fogva a sport közkinccsé tételének és a profizmus eltörlésének a jelszavát hangoztatták – a kommunisták ekkor még távolról sem ezt képviselték, amit jól mutat, hogy az általuk patronált Vasas labdarúgócsapatában akkori mértékkel mérve óriási összegeket fizettek néhány játékosnak.

A kommunisták a sport területén is a kékcédulás választások után kezdtek hozzá a szisztematikus hatalomátvételhez. Ezen a téren a fordulat éve, egészen pontosan a „fordulat fél éve” 1947 novemberében vette kezdetét: az MKP ekkor tette közzé a szovjet mintákat követő sportprogramját. Ebben első helyen a tömegsport fejlesztése, a minden dolgozó számára elérhető testnevelés megszervezése szerepelt, ezt kampányszerű rendezvényekkel („jelvénytörő versenyek”, sportnapok stb.), valamint a sportpályák (újja)építésével kívánták elősegíteni.

³ Rákosi Máttyás: *A fordulat éve*. Szikra, Budapest, 1948. iii.

A program hangsúlyozta, hogy az élsport utánpótlásának bázisa csakis a tömegsport lehet. Az MKP szerint szükségesnek mutatkozott a sport „népi szerveinek” a megerősítése, amely egyet jelentett a központi hatóságok hatáskörének kiszélesítésével, a centralizált irányítás kiterjesztésével.

A kommunista program mellett az elkövetkező napokban a sportélet és a sportirányítás szinte valamennyi szereplője és tényezője felsorakozott, amiben nagy szerepe volt a szervezetekben működő kommunista frakcióknak. Egyedül a szociáldemokraták fejtettek ki – erőtlen – ellenállást. Mint az köztudott, éppen ezekben a hónapokban zajlott a Szociáldemokrata Párt (SZDP) felszámolása, a munkásegység jelszavával a kommunista pártba való beolvasztása. Rákosiék a szocdem pártban belüli híveik segítségével támadást indítottak az egyesülést ellenző, jobboldalinak bélyegzett vezetők ellen, akiket az irányító pozíciókból, illetve a pártból is igyekeztek kiszorítani. A folyamat csúcspontján, 1948. február közepén ezeket a személyeket kizárták pártból. Ezzel minden akadály elhárult az egyesülés elől: a márciusi kongresszuson a fúziópártiak kerültek többségbe, majd júniusban az MKP és az SZDP egyesüléséből létrejött a Magyar Dolgozók Pártja.

Az önállóságpartí „jobboldaliak” kiszorításával a párt sportéletének vezetése is a kommunistabarát csoport kezébe került, így 1948 februárjában minden akadály elhárult az elől, hogy a koalíciós pártok megállapodhassanak a kormány sportprogramjáról. Ez természetesen az MKP elképzelésein alapult: bár a szervezet némileg módosult, a lényeg nem változott. A program nyíltan meghirdette a sportvezetés központosításának a tervét: elhatározták az Országos Sport Hivatal (OSH), valamint a magyar sport „parlamentjeként” funkcionáló Országos Sport és Testnevelési Tanács felállítását. Utóbbinak azonban csak tanácsadó és véleményező szerepet szántak, ami jól mutatja, miként vélekedett a kommunista vezetés egy parlamentről. A két szervezet létesítéséről a kormány 1948. április 3-án rendelkezett. A kultuszárca keretében létrehozott OSH teljes felügyeleti és irányítói jogkört kapott a sportszervezetek (egyesületek, szövetségek stb.) és minden, a sporttal foglalkozó intézmény felett, és úgy általában felhatalmazást kapott a sporttal és a testneveléssel kapcsolatos „minden tennivaló ellátására”. Azt, hogy itt nem „társadalmisítás”, hanem valójában államosítás történt, kiválóan mutatja, hogy a társadalmi ellenőrzésre hivatott Tanács felállítására a jogszabály ellenére sem került sor.

Az OSH vezető pozícióit kivétel nélkül kommunistákkal töltötték be. (Az elnöke Hegyi Gyula, a Vasas addigi elnöke lett.) A koalíciós pártok képviselőit nemcsak az állami hatóságokból szorították ki, hanem sportegyesületeiket és sportközpontjaikat is felszámolták. A kommunista kézbe került vezetés

azonnal hozzákezdett az egyesületeknek és szövetségeknek a diktatúra rendszerébe történő betagozására. Az ellenőrzés megkönnyítésére mintaalapszabályokat dolgoztak ki a sportszervezetek számára. A tömegsportot a honvédelmi céloknak rendelték alá, és a harmadik világháborús hisztéria jegyében a totális mozgósítás eszközévé kívánták tenni. Ennek érdekében szovjet mintára megszervezték a Munkára és Harcra Kész (MHK) mozgalmat, amelyet 1949 tavaszán indítottak útjára.⁴

A rendszer egyre zártabbá válását jól mutatta a határok bezáródása is. A második világháború előtt természetesnek számított, hogy a labdarúgók más országok csapataihoz szerződjenek, még ha a külföldi igazolások nem is értek el olyan mértéket, mint manapság. A két világháború között rengeteg magyar futballista játszott Dél-Európában, illetve az 1930-as években Franciaországban. A helyzet 1945 után sem változott meg gyökeresen, legalábbis nem azonnal. Gondoljunk csak Kubala Lászlóra vagy Lóránt Gyulára: előbbi Csehszlovákiában, utóbbi Romániában játszott, mielőtt visszatértek volna Magyarországra. 1948-ban viszont lassan bezáródtak a határok a futballisták előtt is: áprilisban Sárosi György még viszonylag könnyen elhagyhatta az országot (távozását előre bejelentette az FTC elnökének), ősszel azonban már csak illegálisan lehetett „disszidálni”. 1948. december elején aztán hatályba lépett az ún. harmadik büntetőnovella, amely immár a tiltott határátlépés kísérletét is bűncselekménynek minősítette. 1949 legelején a Vasas két focistája, Kubala László és Marik György titokban ki tudott szökni, márciusban azonban ez a szintén vasasos Lóránt Gyulának és más klubokból összeverbuvált társainak (köztük a fél Fradinak) már nem sikerült. Lóránt, továbbá a ferencvárosi Mészáros és Kéri, valamint az újpesti Egresi rövid időre internálótáborba is került, de hamar megbocsátottak nekik, és visszatérhettek a pályára.⁵

Rákosi Mátyás 1948 tavaszán arra figyelmeztetett, hogy a fordulat távolról sem zárult le: „Most, hogy ezek az erők [ti. a reakció erői] vereséget szenvedtek, az új viszonyok között, szilárdabb alapon hozzá lehet fogni a demokratikus népfront újjászervezéséhez. És hozzá lehet fogni a demokrácia és az egyházak viszonyának rendezéséhez is.”⁶ A magyar sport további „rendezése” is csak 1949 őszén került napirendre, amikor a pártvezetés – sokallva az egyesületek és a

⁴ Földes Éva – Kun László – Kutassi László: *A magyar testnevelés és sport története*. Második kiadás. Sport, Budapest, 1982. 365–398. Vö. Kutassi László: *A Magyar Kommunista Párt sportpolitikája 1944–1948*. Kossuth, Budapest, 1987.

⁵ Takács Tibor: *Büntetőterület. Futball és hatalom a szocialista korszakban*. Jaffa, Budapest, 2018. 31–61.

⁶ Rákosi: i. m. vi.

sportági szövetségek megmaradt önállóságát is – a felügyeleti és ellenőrzési struktúra további központosítását rendelte el. Ennek fő eszköze a minisztertanács mellett működő testnevelési és sportbizottság lett, a szakági szövetségek önálló szervezetként megszűntek, és a bizottság szakosztályaivá alakultak. A „kapitalista erkölcsöket és kispolgári hagyományokat híven őrző” sportklubok helyett a szakszervezetek és a fegyveres testületek ellenőrzése alatt álló óriás-egyesületeket állítottak fel. Az átalakítás azonban elhúzódott: az átalakítás leglátványosabb lépésére, a labdarúgó NB I. csapatainak átnevezésére nagyjából 1950-ben került sor, míg az Országos Testnevelési és Sportbizottságot – egy újabb párthatározat nyomán – csak 1951 elején hozták létre.⁷

A sportélet átszervezése párhuzamosan haladt más területek gleichschaltolásával, ám azok legtöbbjéhez képest időben elhúzódott, hiszen a sztálinista szisztéma teljes kiépítése – ha lehet egyáltalán ilyenről beszélni – itt csak 1951-ben fejeződött be. Azt hiszem, ez nem véletlen: a diktatúra vezetői a sportnak, különösen a labdarúgásnak kezdettől fogva figyelemelterelő, feszültséglevezető szerepet is szántak. Gondoljunk bele: 1948 júniusában államosítják az iskolákat, lezajlik a Pócspetri-per, különadót vetnek ki a nagygazdákra, megkezdődik a „kulákok”, majd az egész parasztság elleni hajsza, amikor Rákosi Mátyás augusztus 20-i kecskeméti beszédében meghirdeti a mezőgazdaság kollektivizálásának programját. És mindeközben sportolóink részt vesznek a londoni olimpiai játékokon, ahol 28 érmet, köztük 10 aranyat szereznek. És zavartalanul folyik az új bajnokságra való felkészülés, amelyen – mintha mi sem történne – a régi, jól ismert klubok indulnak, és amelyet egy „jobboldali” csapat nyer meg. 1949 tavaszán a bajnoki találkozókat valóságos választási nagygyűlésekké alakítják, amelyeken a Népfontra való szavazásra buzdítanak, és Rákosi Mátyást éltetik – de a pályákon továbbra is a régi küzdelem zajlik; a lelátókat Rákosi-képek díszítik, de a játéktéren a régi kedvenceket látni. Valahol, valakik diktatúrát építenek, de a mindennapokban még sok minden a normalitás illúzióját kelti. Rajk Lászlót ávosok verik, amikor az „egyszerű magyar nép” csapata a bajnoki címet ünnepli.

A futballmezőben a sztálini diktatúra kiépítése tehát időben elhúzódott, ám ennek – mint fentebb már utaltam rá – lehetséges egy olyan olvasata is, hogy egy diktatúra sosem lehet kész, igazából sosincs nyugalmi állapota. Ami azt is jelenti, hogy nehéz megállapítani, meddig tekinthető egy rendszer demokratikusnak, és mikortól beszélhetünk egyértelműen diktatúráról. A kortársak számára pedig még nehezebb ennek felismerése. Mégis úgy gondolom, hogy a folyamat szaka-

⁷ Takács: i. m. 22–26., 68–69.

szolható, és a különböző szakaszok között minőségi különbségeket lehet felfedezni. Rákosi fentebb idézett szavai rámutatnak arra, hogy 1948-ra kizárólag a kommunista hatalomátvétel vált teljessé, a sztálini rendszer teljes kiépítésére azonban további időre volt szükség. A többpártrendszer formális felszámolására például az 1949-es népfrontos választás, az intézményrendszer teljes átformálására pedig az alkotmány 1949. augusztusi elfogadása tette fel a koronát. És a diktatúra sztálini jellegét sem annyira Csornoky Viktor „kémkedési” pere és kivégzése, illetve ennek kapcsán Tildy Zoltán köztársasági elnök 1948. júliusi lemondása és házi őrizetbe helyezése, vagy Mindszenty József esztergomi érsek decemberi letartóztatása tette nyilvánvalóvá, hanem sokkal inkább egy tekintélyes kommunista politikus, a kommunista hatalomátvételhez erőskezü belügyminiszterként tevékenyen hozzájáruló Rajk László 1949. májusi letartóztatása, majd a nyilvános pere és október 15-i kivégzése.

1949 kulcsév volt a diktatúra kiépülésének folyamatában. Az emberekben az már korábban tudatosulhatott, hogy egy, a népi részvétel megannyi formáját igénylő, alapvetően demokratikus időszak csak átmeneti mozzanat volt az ország történetében. A Rajk-per azonban azt is nyilvánvalóvá tette, hogy itt nem „a” kommunisták vagy a kommunista párt diktatúrája épült ki, hanem egy olyan rezsim, amelyben még egy prominens kommunista vezető, tehát végső soron senki sincs biztonságban.

A kötet tanulmányai a fenti értelemben vett „hosszú” 1949 történetének megismeréséhez és megértéséhez járulnak hozzá. A szerzők – a saját kutatási területük felől közelítve meg az évet – a magyarországi sztálinista diktatúra kiépülésének számos aspektusával foglalkoznak, a politikai és gazdasági intézményrendszer átalakításától és működésétől kezdve az erőszakszervezetek tevékenységének bemutatásán keresztül a kulturális és ideológiai élet néhány jellemző részletének elemzéséig. És természetesen szóba kerül a „címadó” Rajk-per, valamint néhány más koncepció eljárás is. Kötetünk, ahogy mondani szokás, nem törekszik a teljességre: nem vállalkozhat a téma kimerítő bemutatására; a célja sokkal inkább annak érzékeltetése, hogy mennyi mindenről lehet szólni egy év kapcsán, még akkor is, ha egyetlen folyamat szimbólumaként tekintünk rá.

A kötet alapját az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában 2019. május 22-én megrendezett konferencia előadásai képezik. Ennek szervezését kollégámmal és barátommal, Müller Rolffal közösen végeztük: munkáját ezúton is szeretném megköszönni.

Névmutató

- Aczél György 218
Ács Ernő 206
Acsády Károly 113
Acsay László 205
Adenauer, Konrad 209
Ady Endre 126, 130
Ambró Ferenc 207
Anderle Ádám 186, 192
Andics Erzsébet 142
Andorka Rudolf 199, 207
Andrássy Kurta János 120
Angyal Endre 122
Apor Gábor 199
Arany Bálint 113, 115–118
Arany János 126
Assmann, Aleida 106
Assmann, Jan 106
Auer Pál 205
- Babolcsay György 7
Bajcsy-Zsilinszky Endre 100, 121
Bakách-Bessenyei György 189, 193–
195, 197, 199–201, 203, 205, 206,
208–210
Balás Kornél 259
Balassa Gyula 215, 218, 220, 225
Bálint Sándor 232, 233
Balla Borisz 196
Balogh György 115
Balogh István 139, 141
Balogh Lajos 115–118
Bán Antal 72
Bánffy Janka/Jeanne lásd Fornet László
lóné
- Barankovics István 58, 146, 205, 228–
239
Baranov, Leonyid Szemenovics 39
Barcza György 193, 197, 198, 200
Bárdossy György 165
Bárdossy László 198, 199
Bechtler Péter 119
Beck János 190
Becker Ervin 168
Beér János 214, 217, 218, 220, 221, 223
Békés Csaba 36, 38, 40
Beneš, Eduard 39, 44
Berbits Lajos 25
Berkes János 235
Bethlen István 53, 124, 129
Betlen Oszkár 142
Bibó István 130
Bierut, Bolesław 43, 44
Bíró László 76
Bíró Zoltán 45, 142
Blaskó Mária 239
Bobkov, Lev Nyikolajevics 164
Bódy Zsombor 52
Bodó Farkasné 259
Bognár József 115, 125, 131
Boór Bálint 111
Borsos Endre 248
Bozsik József 7
Böhm Vilmos 200
Brankov, Lazar 62
Brontë, Charlotte 51
Brzezinski, Zbigniew K. 37
Budai Balogh Sándor 116, 117
Burghardt István 258

- Cadogan, Alexander 198
 Canaris, Wilhelm Franz Walther 198, 199
 Chajes Ida 72, 73
 Châteaubriand, François-René 111
 Chorin Ferenc 212
 Churchill, Winston 37, 38, 187, 188
 Cieker, Jozef 194
 Clementis, Vladimír 46
 Concha Győző 244
 Connerton, Paul 106
 Czapik Gyula 236
 Czebe Jenő 19, 28, 29, 32

 Cséby Lajos 190
 Csorba János 119, 120, 243–248, 258, 259
 Csornoky Viktor 13

 Darvas József 117, 122, 123, 126, 130, 134
 Darvas Szilárd 121
 de Gaulle, Charles 209
 Deák Ferenc (labdarúgó) 7
 Demény Pál 63, 64
 Descartes, René 246
 Dimitrescu, N. 194
 Dimitrov, Georgi 36, 71
 Dinnyés Lajos 163, 168, 237
 Dobi István 237, 251, 255
 Dombay János 205
 Domé József 259
 Domony András 171, 172
 Donáth Ferenc 134–136
 Dömötör László 115, 120
 Dragičević, Srećko 194
 Dulles, Allen W. 59, 203
 Dzsida László 91–95

 Eckhardt Sándor 232, 234
 Eckhardt Tibor 204, 205
 Egresi Béla 11

 Eiroa, Matilde 186
 Eisenhower, Dwight D. 203
 Ékes István 214, 215
 Érchegyi József 218
 Erdei Ferenc 130, 134, 217
 Esterházy Móric 159

 Faragó László 126–128
 Farkas Ferenc 119
 Farkas György 26, 27, 235
 Farkas Mihály 45, 80, 103, 104
 Fehér Klára 161
 Fellner Pál 212
 Ferenc József 171
 Ferencz (irodaigazgató) 207, 208
 Ferenczi Edmond 59, 60
 Fischer Gyula 213
 Fock Jenő 57
 Formánek, Zdenko 194
 Fonet Béla, ifj. 26, 27
 Fonet László 19, 20, 24, 27–32
 Fonet Lászlóné 24
 Földesi Jenő 24
 Földi Júlia 92, 93
 France, Anatole 111
 Franco, Francisco 185–197, 202, 207–212
 Für Lajos 20

 Gácsér Imre 204
 Galló Ernő 77
 Gát Zoltán 59, 60
 Gergely István 147
 Gerő Ernő 65, 80, 101, 176
 Gheorghiu-Dej, Gheorghe 45
 Ghyczy Jenő 197, 198
 Gibianszkij, Leonyid 47
 Gillemot László 170
 Giral, José 185, 189, 191
 Gombás Pál 30
 Gomulka, Władysław 44
 Gottwald, Klement 43, 44

- Gömbös Gyula 129, 196, 243
 Gömöri Pál 30
 Guardiola y Costa, Álvaro 190–192
- Gyarmati György 221
 Gyáros László 190
 Gyenes-Dienes András 218
 Gyöngyösi János 189
- Habsburg Ottó 194, 196, 197, 208–211
 Hahn Sándor 120
 Hain Péter 78
 Hammond, Thomas T. 41
 Hamza András 115
 Harangozó Szilveszter 24
 Haraszi Sándor 123, 124, 130, 134–136
 Haris Olivér 28, 29
 Harsányi Iván 189
 Hartyányi István 116, 117
 Hegyi Gyula 10
 Heil Kristóf Mihály 22
 Heincz Katalin 24
 Heinrich József 169
 Helm, Knox 235
 Hennyey Gusztáv 204, 205
 Herzog Ferenc 30
 Hollán Sándor 207
 Horányi Tibor 204
 Horatius 111
 Horthy Miklós 52, 122
 Horváth István 26, 218
 Horváth János 117
 Horváth Márton 142, 236
 Horváth Zoltán 142
 Hoznek András 21
 Hőgye Mihály 113, 117, 119, 120
 Huszár Tibor 223
- Igaz Sándor 216
 Ignotus Pál 63
 Imre Lajos 117
 Irujo, Pedro María 192
- Jánosi József 239
 Jónás Béla 95
 Justus Pál 62, 64
- Kádár Géza 115, 118
 Kádár János 56, 65, 66, 68, 75, 92, 134, 135, 213–223, 225, 226, 236, 256
 Kalamár József 132
 Kállai Gyula 122, 134, 135, 139, 141, 142
 Kállay Miklós 193, 197, 199
 Kálmán András 190
 Kánya Kálmán 159
 Károlyi Gyula 159
 Kászonyi Ferenc 258
 Katona Jenő 125
 Kemény István 125, 126
 Keresztes Sándor 235
 Keresztury Dezső 119
 Kéri Károly 7
 Király Béla 32
 Kiss Ernő 259
 Kiss Károly 65, 119
 Kiss Sándor 115, 117–119
 Kiss Sándor, M. 52
 Kodolányi János 112, 123, 130
 Kopré József 117
 Korányi István 212
 Korondi Béla 92, 93
 Kossa István 119
 Kossuth Lajos 104, 126
 Kosztov, Trajcsó 46
 Kovács Béla 8, 43 129, 130
 Kovács Ferenc, ifj. 30
 Kovács Imre 125, 129, 130
 Kovács István 65, 67, 81
 Kovrig Béla 229
 Kozma Miklós 159
 Kővágó József 120
 Közi-Horváth József 205
 Kristó Nagy István 117
 Kristóffy József 200

- Kubala László 11
 Kunszery Gyula 127, 128
- Lakatos Géza 193
 Lázár Andor 159
 Leffler, Melvyn 39
 Lenin, Vlagyimir Iljics 137
 London, Arthur 60
 Lóránt Gyula 11
 Losonczy Géza 134, 135, 142
 Luce, Henry Robinson 203
 Lukács György 130
 Lukáts Zoltán 259
- Maček, Vladko 199
 Maglódi László 91, 92, 93
 Magyary Zoltán 241–243
 Maniu, Iuliu 43
 Marik György 11
 Marosy Ferenc 185, 186, 189–203, 205,
 207–211
 Marschall László 218
 Marsovszky Pál 30
 Martín-Artajo, Alberto 195, 196, 201
 Masaryk, Jan 44
 Mastny, Vojtech 39
 Máté Iván 128
 Mátyás László 218
 Mészáros István 115
 Mészáros József 11
 Mevius, Martin 103
 Mező Imre 190
 Mihály, I. román király 44
 Mihályfi Ernő 147
 Mihelics Vid 234
 Miklós Béla, dálnoki 227
 Miklós román királyi herceg 194
 Mikojan, Anasztasz Ivanovics 178
 Mikołajczyk, Stanisław 43
 Mindszenty József 13, 146, 228, 230,
 235, 238, 239
 Mistéth Endre 115–117
- Molotov, Vjacseszlav 39, 40
 Mulató János 215, 218
 Murasko, Galina P. 45
 Mussolini, Benito 127
 Musto, Stefan 186
 Müller Rolf 13
 Münnich Ferenc 190
- Nagy Ferenc 8, 129, 141, 171, 189,
 200–202, 204, 205
 Nagy Gyula 115–117, 118
 Nagy Imre 57, 119, 215, 217
 Nagy Kázmér 206
 Nagy Mihály 204
 Nagy Vince 205
 Nagyatádi Szabó István 124
 Nalda Zaboló, Ricardo 192
 Napóleon, III. 158, 172
 Németh Dezső 219
 Németh György 18, 19, 20
 Németh László 130
 Némethi Imre 259
 Némethy Jenő 119
 Neumann Ede 212
 Nietzsche, Fiedrich 127
 Noszkova, Albina F. 45
 Nyeste Zoltán 117
- Orbán László 142
 Ortutay Gyula 7
 Osváth Pál 258
 Oszkó Gyula 214, 215, 225
 Ötvös István 133, 135
- Pálffy György 61, 62
 Pálffy József 228
 Pálóczi-Horváth György 63
 Papp József 92–94
 Papp Kálmán 236
 Parrish, Scott 39
 Pătrășcanu, Lucrețiu 46
 Paulisinecz Ernő 165

- Péntes Balduin 146
 Perczel Károly 173, 174, 18
 Perczel László 212
 Perlaki Gyula 259
 Persián József 259
 Péter Gábor 59, 61, 62, 64, 65, 92, 213,
 218, 220–223, 226
 Peterson, Theodore 138
 Petkov, Nikola 43
 Petrogally Lajos 259
 Petrov, Nyikita 35
 Peyer Károly 205
 Pfeiffer Zoltán 139, 204, 238
 Pleshakov, Constantine 39
 Podhradszky Ádám 19, 22–25, 27, 28, 31
 Podhradszky Katalin 27, 28, 31
 Podhradszky Lajos 17–32
 Poich Félixné 259
 Pongrácz Kálmán 256
 Porkoláb Richárd 258
 Potocki, Józef 194
 Prat y Soutzo, Pedro 200
 Pregun Albert 30
 Prieto Villabrille, Julio 189, 190
 Princz Gyula 224
 „Princze” 30
 Puskin, Georgij Makszimovics 234,
 235
 Püski Sándor 116, 132
 Püski Sándorné 132
- Rác István, B. 115, 118
 Rajk László 7, 12, 13, 46, 56, 59–66,
 68–72, 74–80, 82–85, 92, 93, 133–
 136, 141, 180, 190, 191, 213, 214,
 217, 223–225, 232
 Rajk Lászlóné 92
 Rákosi Mátyás 9–13, 20, 25, 27, 36, 39,
 40, 45, 58–61, 65, 69, 70, 74, 76–78,
 80–82, 84, 100, 101, 103, 104, 131,
 132, 134–136, 140, 146, 150, 173,
 175, 181, 190, 226, 235, 236, 238, 239
- Rakovszky Iván 259
 Ráth Károly 190
 Révai József 45, 102, 128, 130, 133, 142,
 236
 Révész Géza 60
 Ries István 7, 251
 Rokosszovszkij, Konsztantyin 44
 Rosta Endre 142, 144
 Rosta László 101
 Rozsnyai Nándor 92–94
 Röpke, Wilhelm 230
 Ruggenthaler, Peter 42
- Saád Béla 146
 Sályi István 170
 Sándor András 173
 Sándor Imre 215, 216, 221, 222
 Sárosi György 11
 Schatzberg, Eric 161
 Schmidt Józsefné 24
 Schramm, Wilbur 138
 Sebes Sándor 190
 Sebestyén János 178, 179
 Sebestyén László 117, 120
 Seyfried Gyula 92–94
 Sheller, Mimi 160, 161
 Siebert, Fred 138
 Simeon, II. bolgár cár 194
 Slachta Margit 234
 Slánský, Rudolf 46
 Sólyom László 104
 Sombor-Schweinitzer József 78
 Stipta István 241
 Stühmer Frigyes 30
 Sulyok Dezső 139, 140, 204, 238
- Szabados Pál 235
 Szabó Dezső 109–136
 Szabó György 200
 Szabó Ilona 133
 Szabó Imre 131, 132
 Szabó Irén 133

- Szabó József 110
 Szabó Katalin 110
 Szabó Margit 110
 Szabó Mária 110
 Szakasits Árpád 125, 252
 Szakasits György 189, 192
 Szalai András 59
 Szálasi Ferenc 207
 Szarvas Pál 190
 Szathmári Miklós 20, 21
 Szebenyi Endre 61, 213, 217, 225
 Széchenyi Zsigmond 159
 Székely Lajos 215, 220, 222
 Szekeres Zsolt 211
 Szekfű Gyula 100
 Szentágothai János 20, 21, 23, 26–28
 Szent-Iványi Domokos 198
 Sziklai Sándor 190
 Szócs Zoltán 112, 113, 117, 120
 Szőnyi Tibor 59, 60, 68, 69, 70, 92, 223
 Sztálin, Joszif Visszarionovics 35–39,
 40, 45, 47, 65, 83, 85, 173
 Szumlakowski, Marian 194
 Szuszlov, Mihail 46
 Szücs Ernő 214, 218, 222, 225
- Takács 218
 Teleki Pál 198
 Tildy Zoltán 13, 189
 Tisza István 127
 Tito, Josip Broz 36, 64, 66, 78, 81, 85
 Togliatti, Palmiro 78
 Tóth Ferenc 259
 Tőkés Ottó 213–215, 217, 218, 220,
 223–225
- Tömpe András 190
 Tömpe István 214, 216, 218, 220, 223
- Ugrin József 235
 Ujszászy István 198, 199
 Ullein-Reviczky Antal 200
 Ur György 112–114, 117, 118, 129
- Varga Béla 203–205, 210
 Vári József 216, 220, 223, 225
 Vas Zoltán 90, 92, 94, 120, 179, 180
 Vasvári József 204
 Vatai László 115, 205
 Veres József 215, 217, 220, 226
 Veres Péter 123, 129, 130–136
 Vető Lajos 222
 Vida Ferenc 213–215
 Viszockij, Ljubica 194
 Vörösmarty Mihály 126
- Wünscher Frigyes 159
- Xoxe, Koçi 46
- Zaharczenko, Vaszilij 161
 Zerkovitz Béla 170, 171
 Zilahy Lajos 122
 Zöld Sándor 134, 135, 214–220, 223,
 226
 Zubok, Vladislav 39
- Zsigmond Gyula 116, 117, 120, 132,
 133
 Zsindely Ferenc 259
 Zsindely László 259

A kötet szerzői

BARÁTH MAGDOLNA	történész, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
BÓDY ZSOMBOR	történész, szociológus, Pázmány Péter Katolikus Egyetem
CSERÉNYI-ZSITNYÁNYI ILDIKÓ	történész, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
GERMUSKA PÁL	történész, országos levéltári főigazgató- helyettes, Magyar Nemzeti Levéltár
KÖBEL SZILVIA	tudományos főmunkatárs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
KRAHULCSÁN ZSOLT	történész, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
MÜLLER ROLF	történész, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
ÖTVÖS ISTVÁN	történész, tanszékvezető egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem
PAPP ISTVÁN	történész, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
PETRÁS ÉVA	történész, tudományos főmunkatárs, Nemzeti Emlékezet Bizottság Hivatala
RÁCZ ATTILA	főosztályvezető, főlevéltáros, Budapest Főváros Levéltára
SZEKÉR NÓRA	történész, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
TAKÁCS RÓBERT	tudományos munkatárs, Politikatörténeti Intézet
TAKÁCS TIBOR	történész, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
TULIPÁN ÉVA	történész kutató, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum

Summary

The year of the Rajk trial. Approaches to 1949

1949 can be considered as a milestone, or if you like, a turning point in Hungary's post World War II. history. Even if its privileged role could be interpreted as a part of a longer process: it was only one of a series of „border crossings” or „turns” from the end of 1944 which resulted in the development of the Stalinist system. However, there is a possible interpretation of this course of events, a dictatorship can never be *completed*, the truth is, it can never have a state of rest. This also means that it is hard to tell how long the system can be considered democratic and from when we can clearly speak of dictatorship – and for the contemporaries it is much harder to recognize it.

Yet the process can be sectioned, and qualitative differences can be discovered between the different stages, proving the significance of 1949. By 1948 the communist takeover was virtually complete, but more time was needed to build up the Stalinist system. For instance, the popular front election in 1949 topped of the abolition of the multi party system, while the adaption of the constitution in the August of 1949 completed the transformation of the whole institutional system. The arrest of László Rajk in May 1949, a prominent communist politician, who actively contributed to the communist takeover as a strong Interior Minister, his public trial and his execution at the 15th of October, made the Stalinist nature of the dictatorship quite evident. 1949 was a key year in the process of establishing the dictatorship. People may have become aware sooner, that a fundamentally democratic period that required all forms of popular participation was only a temporary moment in the country's history. However, the Rajk-trial also made it clear that it was not a dictatorship of the “communists or the communist party” being built here, but a regime in which not even a prominent communist leader was safe, ultimately no one was safe.

The studies of this volume contribute to the knowledge and understanding of the history of the „long” 1949 in view of the above. The authors – approaching the year from their own field of research – deal with many aspects of the development of the Stalinist dictatorship in Hungary from the transformation

and operation of the political and economic institutions to the presentation of the activities of the power-enforcement organizations to the analysis of some characteristic details of the cultural and ideological life.

Rolf Müller's study deals with a case typical of the year. On February 28, 1949 detectives from the Military Counterintelligence Service of the Ministry of Defense (commonly known as Katpol) removed Lajos Podhradzky from his office and has never been seen again. His relatives have been searching for the living person or „only” the body for decades. Since 2016 – on behalf of the family – the historian has been searching for the „clues” also. A straining, unsettling question is what might have happened to him in the end. Can the hidden violence, espionage be blamed for the tragic altering of his life? Were his (stigmatic) past before 1945 and extensive relationships the reasons he became suitable and ideally placed in a conspiracy concept? Has his scientific work attracted the attention of the Soviet Secret Service who therefore demanded it and simply removed him? Has he been the victim of direct (physical) violence as his fellow prisoners? Any of the answers can be true and none of them. In the paper, Müller tries to reconstruct the unseen, invisible, once were reality. Meanwhile he tries to unravel the layers of the past by going back-in-time approaching to 1949.

The papers of Magdolna Baráth approaches to 1949 from a different direction. The development of the Eastern European States showed many differences after the Second World War, but by the end of the 1940's soviet style political systems came into existence everywhere. In the process leading to the rejection of the „national roads” by the soviets, the turnaround can be linked to the announcement of the Marshall-Plan and the establishment of the Information Bureau of the Communist and Worker's Party (Kominform). The Sovietization then accelerated in the Soviet owned states and followed essentially the same pattern. Agreement of friendship and cooperation played an important role in the formation of the Soviet bloc, while the economic integration was created by the establishment of the Warsaw Pact. The Warsaw Pact which was established in 1955 has completed the integration.

István Ötvös's studies in connection with the lawsuit against László Rajk, he draws attention to the difficulties of its interpretation and necessary posteriority. It points out that the Rajk trial even if its start became the part of the games of „memory of politics” and „declining accountability”: which element of the constructed (extremely complex and diverse) set of cases was placed at the center of the memory, was determined by very practical and topical political

considerations. That is why the accounts originated about the case depends greatly on the date of its origin, the person of the author and his/her position of 1949 and the moment of the recollection. This explains why, in a sense, it is reasonable to speak in plural about the Rajk trial.

Attila Rácz describes and analysis the mood reports in connection to the Rajk trial originated at the organizations of the Hungarian Worker's Party (MDP) at Budapest, how they overlap with each other or with the propaganda of the party. The reports are grouped in chronological order and by topic; he presents the meetings of the central leadership of the MDP after the arrest of László Rajk and their impact on the district apparatus, the preparation of the mood of the people before and after the court hearing, and the reaction of the people of the development of the trial. Hereby personal destinies, opinions emerge from the patterns of the Communist Party's papers, and despite of the limited possibilities of being able to form one's own opinion, the reaction of the people to the matter can be observed. In addition to the cruel manifestations humanity and compromise also appear, local questions and answers given in the shadows of big politics, but the local and „patronage” operation of the party propaganda can also be observed. On the basis of the mood reports, it is not possible to answer whether the official statements and agitation about the Rajk-trial have affected the people, or the authors of the reports have drafted in such a way to prove the success of the propaganda, all that is certain that through them we can gain insight into how the Communist Party tried to get its agitation” products” to the people as effectively as possible.

Based on the Rajk-trial, numerous conceptual proceedings have been instituted against people belonging to various social groups. Ildikó Cserényi-Zsitnyányi draws attention to the humiliation of the economic and technological intellectuals bringing into focus the mining engineers, which she does by presenting László Dzsida.

Éva Tulipán's study introduces the propaganda activities accompanying the Stalinization of the Hungarian Army. In 1948-49 significant political changes took place, the background of them was the presence of the Red Army. One of the key moments of this was the transformation of the army, the program for the implementation of the People's Army. The centenary of the Revolution and War of Independence of 1848-49 was to convey internal affair messages, also used it as an ideological basis for the army transformation and to popularize the Soviet Army. Both in April and September of 1948 during the flag returning ceremony, the military celebrations and the Red Army celebrated as liberators came to the

center of the commemorations. The foundations of the people's army were thus laid at the beginning of 1949, although the process continued on for many years, and the name was officially changed to Hungarian's People's Army only in 1951.

István Papp examines the connections between Dezső Szabó's funeral and the Rajk-trial. Dezső Szabó was one of the most important political thinkers and writers in the interwar period. He died in January 1945, but he had a temporal grave until May 1949. His political ideas were mixture of race-defending and peasant movement's ideas, so there were arduous and vivid debates between his successors (National Peasant Party) and his opponents (Social Democratic Party). The Hungarian Communist Party was cautious in the meantime of discussions, because it needed the support of Peasant Party and Social Democrats at the same time. The Rajk trial was the first phase in the fight of Muscovites and home-communists, and Dezső Szabó was an important political figure and link to Peasant Party's intellectuals. Consequently, Dezső Szabó was buried secretly and abruptly some days before László Rajk and his mates' seizure.

Róbert Takács finds that the transformation and the direction of the press following Soviet patterns did began before 1949, but the establishment of one-party control and the abolishment of the remains of the press structure of the coalition years accelerated in 1949. Not only centrally directed large circulation newspapers were created by interfusion of publications, but the elimination of competition resulted in the fact that the power and not the reader became the only reference of the journalistic work. Publishing and the distribution were also nationalized. The whole process of Sovietization went beyond 1949 and the traces of pluralism were finally erased in 1951.

"Why Did Not Become Mohács a Heavy Industrial Centre?", Pál Germuska asks the question. His study focuses on the conflict between Cold War constraints and development policy, especially, how the Yugoslav-Soviet split affected the settlement of the largest industrial investment in 1949. It investigates the former plans to establish a new ironworks on the way along the Danube River then presents the post-war spatial development ideas for building up a new Southern-Hungarian industrial centre around the city of Mohács. Finally, it explores the political and military aspects that enforced the Hungarian leadership to change the settlement place of the planned gigantic ironworks.

Zsombor Bódy's study presents how the Soviets build their positions in the Hungarian bauxite and aluminum industries from the beginning of 1945. In this sector, in addition to the traditional Hungarian Capital, new groups aiming at a „relief” supported by government policy also appeared at the end of 1930, as

well as the German capital also in the wartime boom. Since the sector – mainly due to the use of the aluminum at the aerospace industry – was also considered strategic regarding the military, and the Hungarian bauxite extraction was also significant worldwide, thus the victorious Soviet Union made an effort to bring Hungarian companies under her control. This several steps led to the fact that all the plants of the sector became to the ownership of the Maszobal – a Hungarian-Soviet joint venture, and the conclusive year of this confirmation was 1949. While they have guaranteed Soviet position through the company, new perspectives opened up before the technocrats of the sector. Launching of the bauxite production and processing required so many professionals, the joint venture employed anyone with the appropriate expertise regardless their political background. Increased investment frameworks, western machinery purchases provided them with professionally inspiring perspectives. Through a sector research institute, professional associations and a sector journal a technocratic public and a system of connections was established for the professionals arranged into a party state and a Soviet institutional framework – regardless of their political views – integrated them into a system, and gave them room to maneuver in professional matters.

Nóra Szekér's essay analyzes the event that led to the international isolation of the Francoist Spain after the World War, and how this was reflected in the politics of the Hungarian Government and the Communist Party. It describes how this changed with the Cold War, in the face of which Franco's strong anti-communism naturally tilted its regime to ally with the United States. It was Franco's policy to support anti-communist emigration. As part of this, he supported the foundation of the Royal Hungarian Embassy in Madrid. The Embassy was headed by the former diplomat Ferenc Marosy and operated with the support of Otto von Habsburg and the Hungarian National Council of New York.

Zsolt Krahulcsán's study he follows up the organization, operation and the changes in the combination of personnel of the political college operating in the Ministry of Interior during the ministry of János Kádár, including the analysis of the key agenda items as well as the relevance to the Rajk case. The college was an advisory board, established to effectively enforce the interest and policies of the Communist Party. The source material of the study is the surviving minutes of the college's meetings between November 1948 and June 1950. on the basis of which we can get a relatively accurate picture of the operation and decision-making activities of the top-management of the Ministry of Interior, headed by János Kádár in 1949.

Éva Petrás examines the preliminaries of the “self-dissolution” of the most significant opposition party. The Christian Democratic People’s Party (Kereszténydemokrata Néppárt, KDNP), later reformed as the Democratic People’s Party (Demokrata Néppárt, DNP) was established in the fall of 1944 in Hungary. Its representatives were present in parliament as early as the elections of 1945, but the DNP only gained true political significance during the 1947 elections, when the party managed to secure sixty-one parliamentary mandates. By the beginning of 1949, due to the political actions of the Hungarian Communist Party (Magyar Kommunista Párt, MKP), the democratic parties fighting for the preservation of parliamentary democracy were greatly weakened; nevertheless, until 1949, DNP continued to function as the last bastion of the oppositional political forces. The study follows the history of DNP in its political struggle until the termination of its activity in 1949.

In her study, Szilvia Köbel shows how the Hungarian Administrative Court, as an independent institution has changed from the defender of the rule of law, the human rights to the „enemy of the people”. The established Stalinist administrative model- in its principles and methods typical of authoritarian societies - used the channels of public administration for authoritarian purposes in Hungary also. State Security bodies played a key role in the administrative decisions, especially with regard to coercive measures, while there was no judicial protection of the citizens’ fundamental rights. The administrative judges designated the protection of human rights and constitutionality as their main tasks after World War II. However, their existence and operation would have been conceivable only within the framework of the rule of law, but the dictatorship developed instead of civil democracy did not demand their service, because they were in the way of their authoritarian power aspirations. Therefore, the court was abolished in 1949, and the former administrative judges were relocated from Budapest in 1951.

Our book could not aim to completeness; it could not undertake an exhaustive presentation of the history of the year 1949. Rather, its purpose is to show how much can be said about a year, even if it is seen as a symbol of a single process.

A Kronosz Kiadó az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók
és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja

A Kronosz Kiadó a Szakkiadók Társulásának tagja,
könyveink elektronikusan elérhető, olvashatók és kereshetők
az Arcanum Adatbázis Kiadó által létrehozott

www.szaktars.hu

adatbázisban